

Profesor Stefan Kryński
(1 VIII 1914 – 13 IV 2009)

Profesor Akademii Medycznej w Gdańsku, nestor mikrobiologii polskiej, wybitny pedagog, uczeń Prof. Rudolfa Weigla, absolwent Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego, uczestnik kampanii wrześniowej, lekarz w Oddziale Lecha i I Batalionie 34 pułku piechoty Armii Krajowej. Doktorat, którego promotorem był prof. Rudolf Weigl, obronił na Uniwersytecie Jagiellońskim w kwietniu 1946 roku. W latach 1944–1946 kierował Zakładem Produkcji Szczepionki przeciw Durowi Plamistemu w Lublinie. W listopadzie 1946 roku z prof. Jerzym Morzyckim organizował Zakład Mikrobiologii Akademii Lekar-

skiej w Gdańsku. Od października 1954 roku pełnił funkcję Kierownika Zakładu Mikrobiologii i Dyrektor Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej. Katedrą kierował przez 30 lat, do 1984 roku.

Wyrazem uznania pozycji Prof. Stefana Kryńskiego w dziedzinie badań nad zakażeniami gronkowcowymi było powołanie Jego w 1964 roku na Członka International Subcommittee for Staphylococcus Phage Typing w Londynie. Był członkiem Komitetu Mikrobiologicznego PAN, Société Française de Microbiologie, Krajowego Zespołu Specjalistów, członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów i Polskiego Towarzystwa Lekarskiego a także członkiem Światowego Związku Żołnierzy AK.

Za osiągnięcia naukowe prof. Stefan Kryński otrzymał trzykrotnie Indywidualną Nagrodę I Stopnia Ministra Zdrowia, Nagrodę Wojewody Gdańskiego i dwie nagrody Rektora AMG. Uhonorowany został między innymi: Złotym Krzyżem Zasługi, Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Za Zasługi dla Gdańska, Zasłużonemu Akademii Medycznej w Gdańsku, Zasłużony Nauczyciel, Medalem 40-Lecia PRL i Medalem Edukacji Narodowej.

Profesor wykształcił kilka pokoleń polskich mikrobiologów. Wypromował dwudziestu dwóch doktorów. W kierowanej przez Profesora Katedrze wykonano cztery habilitacje a sześciu Jego uczniów uzyskało tytuł profesora. Uważał, że naukowiec powinien zajmować się nie tylko pracą badawczą, lecz także organizacją nauki i jej upowszechnianiem. To posłannictwo realizował w całym swoim życiu.

Pogrzeb Profesora Stefana Kryńskiego odbył się 18 kwietnia w Łomazach.

**13 kwietnia 2009 roku zmarł Prof. zw. n. med.
Stefan Kryński**

Profesor Stefan Kryński urodził się 1 sierpnia 1914 roku w Wilnie. Był synem lekarza wojskowego i nauczycielki. Jego życiorys odzwierciedla losy wielu Polaków tego pokolenia. W swoim życiu przeżył rewolucję bolszewicką, dwie wojny, rządy komunistyczne i doczekał się wolnej III Rzeczypospolitej Polski.

W 1918 roku powrócił z Rosji ostatnim transportem do Polski. Okres szkolny i studia spędził wraz z rodziną w Poznaniu, gdzie ukończył gimnazjum im. dr Karola Marcinkowskiego i uzyskał świadectwo dojrzałości w maju 1932 roku. W latach 1932–1937 studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego i pracował jako asystent wolontariusz w Oddziale Higieny Ogólnej i Medycyny Społecznej Zakładu Mikrobiologii Uniwersytetu Poznańskiego.

Po uzyskaniu dyplomu lekarza, w kwietniu 1938 roku, odbył obowiązkowy staż w Szpitalu Okręgowym Nr VII w Poznaniu a następnie służbę wojskową w Szkole Podchorążych Sanitarnych Rezerwy w Warszawie. Pod koniec służby został przydzielony do Instytutu Chirurgii Urazowej a w lipcu 1939 roku był lekarzem Legii Akademickiej w II batalionie Junackich Hufców Pracy.

Wybuch II wojny światowej zastał Profesora w czasie pełnienia służby wojskowej we Włodzimierzu Wołyńskim. Słowa Pana Profesora, pisane we wspomnieniach po latach, oddają tragizm tamtego okresu „...Czy jednak dziś ktoś zrozumie rozpacz dwudziestopięcioletniego podchorążego, tułającego się po kraju, nie mogącego pomóc ginącej ojczyźnie, patrzącego na ruinę

swoich ideałów? Dziś Ojczyzna to pusty dźwięk, to frazes z książki, a dla nas, w tamtych dniach, to było coś wielkiego i bardzo drogiego, coś, co nam zabrano i sporniewierano, coś, dla czego się ginęło na polu walki i dla czego niektórzy, w chwili jej upadku, z rozpaczą odbierali sobie życie...czym może być uczestnictwo w tragedii Narodu. ...w tych tragicznych dniach młodzieniec przemienił się w mężczyznę i nauczył się rozumieć, że w świecie istnieją większe dobra niż osobiste szczęście i że człowiek jest odpowiedzialny nie tylko za siebie”.

Po wkroczeniu wojsk radzieckich przedostał się do Lwowa. Tutaj, od czerwca 1940 do końca marca 1944 roku, pracował początkowo przy produkcji szczepionki a następnie jako asystent, w Instytucie Badań nad Durem Plamistym i Wirusami we Lwowie, u prof. Rudolfa Weigla. W marcu 1942 roku został kierownikiem pracowni doświadczalnej, gdzie prowadził badania naukowe bezpośrednio pod opieką prof. R. Weigla. W Instytucie przygotował pracę doktorską „Badania nad toksycznym działaniem zarazka duru plamistego *Rickettsia prowazeki*”, której promocja odbyła się dopiero po wojnie, w kwietniu 1946 roku, na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego.

„To był szczęśliwy los” mówił zawsze Profesor, „że zostałem uczniem wielkiego polskiego uczonego”. Profesor Rudolf Weigl, wynalazca szczepionki przeciwko durowi plamistemu, był ogromnym autorytetem dla młodego lekarza-naukowca, którego utwierdził w przekonaniu, że „dla uczonego nauka powinna być celem i sensem życia, jego prawdziwą, wielką miłością a nie tylko drogą do efektownej kariery, wysokiej pozycji społecznej, stanowisk i tytułów”. Tą zasadą kierował się przez całe swoje życie.

Znajomość z prof. Rudolfem Weiglem, która przetrwała się w przyjaźń, przetrwała trudne lata powojenne i kiedy prof. R. Weigl popadł w niełaszkę komunistycznych władz i środowiska naukowego, prof. Stefan Kryński walczył o przywrócenie dobrego imienia swojego wielkiego nauczyciela. Przekazał Muzeum Narodowemu Ziemi Przemyskiej własne zbiory, dotyczące pracy naukowej prof. R. Weigla, wyposażenie laboratorium, fotografie i gazety z artykułami o wielkim naukowcu.

W marcu 1944 roku, po likwidacji Instytutu, wyjechał do Białej Podlaskiej, gdzie podjął pracę jako lekarz w Przychodni Przeciwgruźliczej Ubezpieczeń Społecznych. Wobec szybko zbliżającego się frontu, zaangażował się w stworzenie służby medycznej lubelskiego oddziału Armii Krajowej. Jako lekarz 34 pułku piechoty AK uczestniczył w akcji „Burza” w powiecie bialsko-podlaskim.

W grudniu 1944 roku przyjął propozycję Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do Walki z Epidemiami zorganizowania i kierowania Zakładem Produkcji Szczepionki przeciw Durowi Plamistemu im. Prof. R. Weigla w Lublinie. Na przełomie lutego i marca 1945 roku, otrzymano pierwsze szczepionki ze szczepów wyhodowanych od chorych na dur plamisty. Za organizację Zakładu i wysoki poziom produkcji szczepionki został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. Na stanowisku kierownika Zakładu Produkcji Szczepionki pozostał do września 1946 roku, do likwidacji Zakładu.

Późniejsze losy związały na stałe Profesora z Gdańskiem i gdańską Akademią Medyczną, w której pracował, przechodząc kolejne szczeble kariery naukowej.

Od października 1946 roku razem z prof. Jerzym Morzyckim i prof. E.A. Symem organizował od podstaw Zakład Mikrobiologii Lekarskiej i Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej, tworząc pracownie naukowe, szkoląc personel dydaktyczny i techniczny oraz prowadząc równoległe badania naukowe.

Zatrudniony najpierw na stanowisku starszego asystenta a następnie adiunkta, habilitował się w maju 1951 roku na podstawie rozprawy pt: „Badania nad działaniem barwników na *Rickettsia prowazeki*”, która została zatwierdzona w grudniu 1951 roku. W październiku 1954 roku Stefan Kryński uzyskuje tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego a w marcu 1972 roku nadany zostaje tytuł profesora zwyczajnego nauk medycznych.

Wielki sukces penicyliny skłonił mikrobiologów i biochemików do poszukiwania nowych antybiotyków. W 1948 roku Stefan Kryński razem z Albinem Kuchtą wyizolował biologicznie czynną laseczkę *Bacillus pumilis*, co przyczyniło się do rozpoczęcia prac nad produkcją antybiotyku tetainy, które zostały zakończone sukcesem jego współpracowników, Edwarda i Jerzego Borowskich oraz Włodzimierza Kędzi.

Za wielki wkład i zaangażowanie w te badania Stefan Kryński otrzymał odznakę „Zasłużony Pracownik Służby Zdrowia” w 1951 roku.

Po przedwczesnej śmierci prof. Jerzego Morzyckiego, w październiku 1954 roku, Prof. S. Kryński został powołany na stanowisko Kierownika Katedry Mikrobiologii i Dyrektora Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej.

Profesor, w działalności naukowej do 1951 roku, zajmował się głównie *Rickettsia prowazeki* i biologią wszy odzieżowej. Ważnym osiągnięciem było wykazanie między innymi, że *Rickettsia prowazeki* wytwarza w organizmie przenosiciela toksynę, będącą czynnikiem inwazyjnym. W późniejszym okresie badania prowadził przede wszystkim nad gronkowcami i ich bakteriofagami oraz zakażeniami szpitalnymi. W zakresie tych zagadnień był uznanym autorytetem. Wyniki Jego badań nad gronkowcami i zakażeniami wewnątrzszpitalnymi

miały nowatorski charakter i przyczyniły się do lepszego poznania epidemiologii środowisk szpitalnych. Miały także aspekt praktyczny, gdyż w znacznym stopniu dzięki nim zaczęto wprowadzać w oddziałach noworodkowych system izolacji grupowej. To prof. Stefan Kryński z prof. Ireneuszem Roszkowskim wprowadzili zmodyfikowany system „*rooming in*” z systemu „*cohort isolation*” w II Klinice Położnictwa i Chorób Kobięcych. System ten później zastosowano w Grecji.

Wyrazem pozycji Stefana Kryńskiego w dziedzinie badań nad gronkowcami i zakażeniami szpitalnymi była nominacja Pana Profesora na członka International Subcommittee for Staphylococcus Phage Typing w Londynie w 1964 roku i utworzenie przy Katedrze Mikrobiologii Krajowego Ośrodka Typowania Gronkowców Bakteriofagami.

Profesor w ramach współpracy międzynarodowej, z tytułu prowadzenia Krajowego Ośrodka Typowania Gronkowców Bakteriofagami, brał udział w opracowywaniu metody typowania i ich standaryzacji.

Współpraca z prof. Mallaret z Instytutu Pasteura w Paryżu nad właściwościami biologicznymi *Y. pseudotuberculosis* i *Y. enterocolitica* u stawonogów oraz udział Profesora w I Międzynarodowym Sympozjum Pseudotuberkulozy w Paryżu, pozwoliły na wprowadzenie w Polsce diagnostyki gruźlicy rzekomej. Wspólnie z prof. Romualdem Sztabą opisał pierwsze przypadki zakażeń węzłów chłonnych u dzieci, wywołane przez *Yersinia pseudotuberculosis*.

Za swoje osiągnięcia naukowe Profesor trzykrotnie otrzymał Indywidualną Nagrodę I Stopnia Ministra Zdrowia (1953 r., 1965 r. i 1984 r.), Nagrodę Wojewody Gdańskiego (1974 r.) oraz dwie Nagrody Rektora AMG II stopnia (1964 r. i 1969 r.).

Profesor Stefan Kryński w swoim bogatym dorobku naukowym, opublikował 160 prac naukowo-badawczych, artykułów popularno-naukowych i rozpraw w czasopismach krajowych i zagranicznych (w języku francuskim i angielskim) oraz był współautorem podręcznika. Profesor pisał także artykuły publicystyczne do *Polityki*, *Służby Zdrowia*, *Głosu Podlasia* i *Gazetki AMG*. W kierowanej przez Profesora Katedrze Mikrobiologii Lekarskiej przeprowadzono 22 przewody doktorskie i cztery habilitacje, a sześciu Jego uczniów zostało profesorami.

Profesor Stefan Kryński był dwukrotnie na stypendium Światowej Organizacji Zdrowia w Instytucie Pasteura w Paryżu (1959 r. i 1961 r.) i szkoleniu w Central Public Health Laboratory w Londynie (1966 r.). Brał udział w sympozjach międzynarodowych: Sympozjum Antybiotycznym – Praga (1964 r.), Collegium Bakteriofagowym – Wernigerode (1964 r.), I Międzynarodowym Sympozjum Pseudotuberkulozy – Paryż (1967 r.), International Symposium on the Control of Lice and Louse-borne Diseases – Waszyngton

(1972 r.), XI Konferencji Taksonomii Bakterii – Brno (1974 r.) i VI International Colloquium on Phage Typing and other Laboratory Methods of Epidemiologica – Wernigerode (1975 r.)

Pan Profesor był członkiem wielu towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, członkiem – założycielem Polskiego Towarzystwa Parazytologów, Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, Komitetu Mikrobiologicznego PAN, Societé Francaise de Microbiologie, International Subcommittee for Staphylococcus Phage Typing, Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Krajowego Zespołu Specjalistów. W Polskim Towarzystwie Mikrobiologów pełnił funkcję Wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego (1967–1971 r.) i przez wiele lat Przewodniczącego Oddziału Gdańskiego (1954–1967 r.)

Za jedno z ważniejszych zadań, w latach siedemdziesiątych, jakie postawił przed sobą Profesor była reorganizacja i organizacja 50 laboratoriów diagnostyki bakteriologicznej oraz nawiązanie współpracy z Klinikami. Na szczególne podkreślenie zasługuje wielki wkład, jaki wniósł w rozwój diagnostyki bakteriologicznej w województwach: gdańskim, elbląskim, toruńskim, słupskim, koszalińskim, bydgoskim i białsko-podlaskim, gdzie pełnił funkcję Konsultanta. W okresie 1982–1991 był członkiem Krajowego Zespołu Specjalistów i będąc już na emeryturze pełnił jeszcze funkcję Konsultanta Wojewódzkiego w woj. elbląskim. Pod kierunkiem Profesora 71 osób uzyskało specjalizację w zakresie mikrobiologii i wiele pracowni bakteriologicznych jest prowadzonych przez uczniów Pana Profesora.

W uznaniu zasług Profesor Stefan Kryński był uhonorowany wieloma odznaczeniami państwowymi i resortowymi: Złotym Krzyżem Zasługi (1946 r.), odznaką Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia (1952 r.), Medalem 10-Lecia PRL (1955 r.), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1973 r.), odznaką Za Zasługi dla Gdańska (1973 r.), odznaką Zasłużonemu Akademii Medycznej w Gdańsku (1975 r.), Zasłużony Nauczyciel (1984 r.), Medalem 40-Lecia PRL (1984 r.), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1986 r.), Odznaką za Zasługi dla województwa Elbląskiego (1986 r.) i Odznaką za Zasługi dla Województwa Białsko-Podlaskiego (1988 r.). Otrzymał również Białą Nagrodę Kultury im. Anny z Sanguszków Radziwiłłowej (2003 r.), za pielęgnowanie związków z ziemią ojców i wzbogacenie zbiorów regionalnych Muzeum Południowego Podlasia w Białej-Podlaskiej, do której miał szczególny sentyment.

Kiedy człowiek odchodzi od nas na zawsze, zadajemy sobie pytanie: jakim był, jaki pozostanie w naszej pamięci?

W pamięci tych, którzy stykali się na co dzień z Profesorem, zapisał się jako człowiek szlachetny, życzliwy innym, mający duże poczucie humoru. Z natury był człowiekiem pogodnym, ale nie była mu obca zmienność nastrojów. Miał dystans do osób nadmiernie celebrujących swoją ważność i często z takich sytuacji żartował. Nie lubił publicznych wystąpień. Wyjątek stanowiły, cieszące się wielkim powodzeniem wykłady dla studentów, które okraszał licznymi anegdotami i dowcipami, dzięki czemu potrafił zainteresować swoich słuchaczy nawet trudnymi tematami. Miał opinię wspaniałego pedagoga. Profesor był w szerokim rozumieniu tego słowa humanistą i erudytą. Szczególnie pasjonowała Jego historia, na której temat lubił prowadzić długie dyskusje. Na pewno miał wielki talent literacki, o czym mogli przekonać się wszyscy, czytając Jego wspomnienia, oparte na pamiętnikach, które prowadził przez większą część życia. Były one publikowane w *Gazecie AMG*, później wydane w postaci książkowej: „Kartki ze wspomnień starego profesora”. Charakter Profesora a także Jego życiorys wykształciły rzadko dziś spotykaną postawę wobec życia. Nie zabiegał o gromadzenie fortuny, nie miał wielkich wymagań a satysfakcję znajdował w pracy naukowej, kształceniu młodzieży i pracy dla chorych. Do końca interesował się losami Zakładu, któremu oddał swoją całą młodość, energię i serce. Pozostawił nam w spadku owoce swojej pracy a przede wszystkim ludzi, których wykształcił.

Pan Profesor Stefan Kryński zmarł 13 kwietnia, w Wielkanocny Poniedziałek 2009 roku. Odszedł od nas wielki polski mikrobiolog, autorytet naukowy, wybitna osobowość medycyny polskiej i gdańskiej, nauczyciel wielu pokoleń kadry medycznej i specjalistów w zakresie mikrobiologii. Miał 95 lat, był najstarszym Profesorem naszej Uczelni, który tak długo, aktywnie służył swoim bogatym doświadczeniem i mądrością. Profesor Stefan Kryński wskazał wielu osobom drogę życia zawodowego.

Pan Profesor Stefan Kryński został pochowany 18 kwietnia 2009 roku, w rodzinnym grobowcu Kryńskich i Barwińskich na cmentarzu parafialnym w Łomazach. Pana Profesora pożegnała Rodzina, przyjaciele, wychowankowie i znajomi.

Na zawsze pozostanie w naszej pamięci...

*Maria Dąbrowska-Szponar,
Janusz Galiński, Iwona Szychlińska*

Gdański Uniwersytet Medyczny
Zakład Mikrobiologii Lekarskiej
80-227 Gdańsk, ul. Do Studzienki 38
mikrob@amg.gda.pl
mszponar@amg.gda.pl